

Asia: Portin laajennus -tuulivoimahanke, Salla, YVA-ohjelma (LAPELY/924/2023)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Puhuri Oy suunnittelee Sallan kunnan alueelle Portin tuulivoimahankkeen laajennusta. Laajennus käsittää 14 uutta tuulivoimalaa (kokonaiskorkeus enintään 300 m), jotka sijoittuvat nykyisen kahdeksan voimalan yhteyteen. Hankkeen länsiojan laajennus on 713 ha ja itäosan laajennus on 808 ha, jolloin laajennetun tuotantoalueen kokonaispinta-ala on n. 3684 ha.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

Linnuston osalta Luke lausuu seuraavasti: Tuulipuiston etäisyydet arvokkaisiin lintualueisiin ovat sen verran pitkät, että hankkeen vaikutukset niihin ovat vähäiset. Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat metsojen ja teerien soidinpaikat tulee huomioida hankesuunnittelussa ELY-keskuksen ohjeistuksen mukaisesti. Myös metsojen hakomispuukeskittymät on huomioitava tärkeinä ruokailualueina. Metsojen hakeutuminen hankealueelle talvella hakomaan aiheuttaa niille välittömän törmäysriskin tuulivoimaloihin. Kanalinnut saattavat törmäillä myös tuulivoimaloiden runkoihin. Valkoisen runkovärin korvaaminen voimalan alaosassa esim. keltaisella tulisi harkita. YVA käsittelee muuta eläimistöä melko yleisellä tasolla.

Sallan Portin tuulipuistohankkeen laajennuksen YVA-ohjelmassa on kuvattu ja käyty läpi Sallan paliskunnan poronhoitoa ja tuulipuistohankkeen sijoittumista paliskuntaan poronhoidollisesti seuraavasti.

Portin tuulipuiston tuotantoalue (koko 3684 ha) sijaitsee Sallan paliskunnan lounaisnurkassa Sallan yhteismetsän alueella. Tuotantoalueesta noin 5,5 kilometriä luoteeseen sijaitsee Hirvasniemen paliskunnan raja. Sallan paliskunnan pinta-ala on 4378 neliökilometriä, mikä tekee siitä pinta-alaltaan Suomen neljänneksi suurimman paliskunnan. Paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 5300 poroa. Viimeisen kymmenen vuoden ajalta todellisen eloluvun keskiarvo on 5164 poroa ja teurasporojen määrän keskiarvo 2183 poroa. Paliskuntaan kuuluvien osakkaiden määrä on kasvanut ja vakiintunut 180:n tuntumaan. Poronhoito on pääelinkeino noin 35:lle paliskunnan poronhoitajalle. Sallan paliskunta ja Pohjois-Sallan paliskunta omistavat yhteisen poroteurastamon. Sallan paliskunnan osakkaat osallistuvat teurastamotöihin teurasporojen kuljetuksesta lihanluovutukseen saakka. Lisäksi paliskunnassa toimii useita poronhoitajien omistamia poronlihaleikkaamoita. Noin puolet vuosittain tuotetusta poronlihasta myydään suoramyyntinä ja puolet ostajaliikkeiden kautta. Paliskunnan jäsenillä ei ole matkailuporotiloja, mutta Sallan propuistossa ja Suomutunturissa on matkailuporotoimintaa.

Paliskunnassa on kaksi matkailukeskusta, Salla- ja Suomutunturi. Paliskunnassa on suojelualueita eri puolilla paliskuntaa yhteensä noin 35 000 hehtaaria. Kansallispuistojen lisäksi vanhojen metsien suojelualueet ja soiden suojelualueet ovat poronhoidolle tärkeitä laidunalueita. Poronhoidon paikatiedot -aineiston perusteella Portin tuulipuistohankkeen tuotantoalueella ja sen ympäristössä laiduntaa poroja ympäri vuoden. Tuotantoalue sijaitsee Sallan paliskunnan kevätlaitumella ja parhaalla kesälaitumella sekä syys-, talvi- ja jäkälälaitumilla. Tuotantoalue ja sen lähiympäristö sijoittuvat myös porojen kevät ja syyslaidunalueiden välisille siirtymisreiteille.

Tuotantoalueen pohjoisosassa, jo kaavoitettujen voimalapaikkojen välissä, on myös Sinnamovaaran erotusaita. Aidassa on pitkät, läpi tuotantoalueen menevät siulat ja aidan rakenteet ovat lähimmillään noin 200 metrin päässä voimaloista. Porojen kuljetusreitit tulevat aitaan neljästä ilmansuunnasta, kahden kuljetusreitin johtaessa erotusaitaan läpi tuotantoalueen. Sinnamon erotusaidan yhteydessä on myös porokämpä.

Luke katsoo, että Sallan paliskunnan poronhoitoa sekä Sallan Portin tuulipuistohankkeen ja sen laajennuksen sijoittumista Sallan paliskuntaan on kuvattu kohtuullisen kattavasti YVA-ohjelmassa. Sallan paliskunnan poronhoidosta kerätyt tiedot osoittavat, että poronhoito on hyvin merkittävä elinkeino sivutoimineen Sallan kunnassa. Kyseisen kuvauksen sekä Luken omien aineistojensa ja tietojensa (mm. porojen GPS-paikannukset, erilaiset kartta-aineistot laitumista ja Windlife Poro- osahakeessa paliskunnalta kerätyt tiedot) perusteella Luke katsoo myös, että Portin tuulipuistohanke laajennuksineen sijoittuu hyvin keskeiselle ja tärkeälle laidunalueelle Sallan paliskunnassa. Huomattava osa paliskunnan poroista laiduntaa suunnittelun alueella ja sen ympäristössä intensiivisesti eri vuodenaikoina. Samalla suunnittelun alueen läpi ja sivuitse kulkee porojen kevät- ja syysaikaisia siirtymisreittejä vuodenaikaisten laidunalueiden välillä. Tuulipuistoalueen sisään ja osin sen reunaan sijoittuu myös yksi paliskunnan tärkeimmistä erotusaidoista, Sinnamovaara, jota käytetään porojen erottelussa syksyllä ja alkutalvella sekä nykyisin myös vasanmerkinnässä kesällä. Poroja Sinnamovaaran aitaan neljästä eri suunnasta, joista kahdesta suunnasta tulevat kuljetusreitit johtavat tuotantoalueen läpi siula-aitoja pitkin.

Poronhoidon suuren alueellisen merkityksen ja sen alueidenkäytöllisen luonteen vuoksi Luke pitää erittäin tärkeänä, että Sallan Portin tuulipuiston ja sen laajennushankkeen vaikutuksia Sallan paliskunnan poronhoitoon arvioidaan riittävän laajasti ja monipuolisesti. Nyt käsillä olevassa YVA-ohjelmassa poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten tunnistamista sekä arvioinnin lähtötietoja ja arviointimenetelmiä on kuvattu Luken näkemyksen mukaan sisällöltään ja yleispiirteiltään kohtuullisen kattavasti. YVA-ohjelmassa listattujen aineistojen ohella Luke näkee kuitenkin tärkeäksi, että arvioinnissa hyödynnetään myös porojen liikkumisesta ja laiduntamisesta kertyneitä GPS-paikannuksia, joita on saatavilla Sallan paliskunnasta useilta vuosilta. Erityisen tärkeää on arvioida, kuinka laajasti hanke mahdollisesti muuttaa porojen laidunnusta, laidunten käyttöä ja laidunkiertoa.

Myös tuulipuistohankkeen aiheuttamia muutoksia ja vaikutuksia poronhoitotöihin, erityisesti Sinnamon aidan käyttöä ja käyttömahdollisuuksia tulee arvioida huolella.

Erilaisten aineistojen hyödyntämisen ohella Luke näkee erittäin tärkeäksi, että paliskunnalta saatuja tietoja, arvioita ja näkemyksiä kuunnellaan ja huomioidaan aidosti. Käytettävissä olevien oppaiden ohella arvioinnissa tulee myös hyödyntää saatavilla olevaa tutkimustietoa tuulivoima-alueiden tai vastaavan tyyppisten maankäyttöhankkeiden vaikutuksista poronhoitoon. Myös Suomessa tällaista tutkimustietoa ollaan tuottamassa Windlife Poro osahankkeessa.

Erittäin tärkeä osa poronhoitoon kohdistuvaa vaikutusarviointia on myös kartoittaa Sallan Portin tuulipuistohankkeen yhteisvaikutuksia muiden paliskunnassa olevien tuulipuisto- ja maankäyttöhankkeiden kanssa. Tässä arvioinnin osassa tulisi Luken näkemyksen mukaan huomioida myös jo paliskunnassa olemassa olevien maankäyttömuotojen laajuutta ja vaikutuksia poronhoitoon. Tällaista tietoa löytyy Luken viimeisimmästä laiduninventoinnista (Kumpula ym. 2019), joka sisältää mm. tietoa metsien ikärakenteesta sekä infrastruktuurin peitto- ja häiriöalueista ja niiden laajuudesta paliskunnissa. Yhteisvaikutusten arvioinnissa tulisi karttatiedon ohella arvioida, minkä verran uudet suunnitellut hankkeet häiriöalueineen yhdessä ja jo olemassa olevan maankäytön lisäksi mahdollisesti muuttavat ja vähentävät käytettävissä olevia laidunalueita sekä miten ne vaikuttavat porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin ja poronhoitoon. Lopuksi Luke korostaa, että paliskunnan tärkeillä laidunalueilla tapahtuvat merkittävät muutokset heijastuvat paikallisten vaikutusten ohella hyvin todennäköisesti aina jollain tavalla myös koko paliskunnan laitumiin, laidunten käyttöön ja poronhoitoon.

Viite:

Kumpula, J., Siitari, J., Siitari, S., Kurkilahti, M., Heikkinen, J. & Oinonen, K. 2019. Poronhoitoalueen talvilaitumet vuosien 2016–2018 laiduninventoinnissa - Talvilaidunten tilan muutokset ja muutosten syyt. (korjattu painos), Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 33/2019, Luonnonvarakeskus, Helsinki 2019. 86 sivua. <https://jukuri.luke.fi/items/ab5f6f02-dac6-45a9-928f-7b6b89a2088e>

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke katsoo, että Sallan paliskunnan poronhoitoa sekä Sallan Portin tuulipuistohankkeen ja sen laajennuksen sijoittumista Sallan paliskuntaan on kuvattu kohtuullisen kattavasti YVA-ohjelmassa. Myös poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten tunnistamista sekä arvioinnin lähtötietoja ja arviointimenetelmiä on kuvattu sisällöltään ja yleispiirteiltään melko kattavasti. Luke näkee kuitenkin tärkeäksi, että vaikutusarvioinnissa hyödynnetään myös porojen liikkumisesta ja laiduntamisesta saatavilla olevia GPS-paikannuksia. Luke näkee myös erittäin tärkeäksi, että paliskunnalta saatuja tietoja, arvioita ja näkemyksiä kuunnellaan ja huomioidaan aidosti sekä hyödynnetään samalla saatavilla olevaa tutkimustietoa tuulivoima-alueiden tai vastaavan tyyppisten maankäyttöhankkeiden vaikutuksista poronhoitoon. Poronhoitoon kohdistuvassa yhteisvaikutusten arvioinnissa tulisi Luken näkemyksen mukaan huomioida paliskuntaan suunniteltujen maankäyttöhankkeiden yhteisvaikutusten lisäksi myös jo paliskunnassa olemassa olevien maankäyttömuotojen laajuutta ja vaikutuksia laitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin ja poronhoitoon.

Luke arvioi, että tuulipuiston vaikutukset arvokkaisiin lintualueisiin jäävät vähäisiksi, mutta metson ja teeren soidinpaikat sekä hakomisalueet tulee huomioida, sillä ne lisäävät törmäysriskiä kanalinnuilla; voimaloiden alaosan värityksen muuttamista suositellaan riskin pienentämiseksi. YVA käsittelee muuta eläimistöä melko yleisellä tasolla.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 29.08.2025 klo 11:43:06.

Lausunnon valmistelija(t):
Saara Kattainen
Jouko Kumpula, Esa Huhta

Liitteet:

Tiedoksi: